

Jedyne pismo polskie w Brazylii wychodzące dwa razy na tydzień.

Wydawca i Redaktor: Ks. Jan Pałka

Redakcja i Administracja otwarte są codziennie (prócz niedziel i świąt) od 8-11 godz. rano i 1-5 godz. po południu.

PRENUMERATA: W Brazylii 10\$000 z góry, 11\$000 z dołu, półroczna 5\$000; za przesyłką osobną, nie we wspólnych paczkach, dopłaca się 3\$000; w Argentynie 6 pezów; w Europie 3 dolary; w Ameryce Północnej 2\$50 dolarów; w Urugwaju 3 pezów urugwajskie.

Adres Redakcji „Ludu”: Curitiba — Aven. Dr. Jayme Reis 115
Adres dla listów: Curitiba — Caixa Postal 155 — Paraná, Brasil
Adres Telefoniczny: Lud Curitiba

Ceny ogłoszeń: — Ogłoszenia tylko z góry płatne.
Do 3 cm. szerokości przez 1 lam do 3 razy 5\$000
Od 1 „ „ „ „ za każdy raz na stronie ogłoszeń 3\$400
Od rocznych ogłoszeń z góry zapłaconych na stronie ogłoszeń 40 proc. zniżki
Od nekrologów 4 cm. szerokości przez 1 lam 3\$000
Ogłoszenia w tekście według umowy.

W KURYTYBIE do nabycia w sklepach pp. Domańskiego, Krzyżanowskiego, R. Piękarza — Kubisa. W Kiosku na ul. 15 de Novembro (róg ul. Fl. Peixoto). W kiosku przy ul. 1 Março 63 (róg 15 de Novembro)

# LUD

„O POVO“ -- Jornal polono bisemanal

Cena numeru 300 rejsów

## Z pobytu Pana Ministra Grabowskiego w Paranie

### W RIO CLARO

Rio Claro poraz pierwszy dostąpiło zaszczytu witaania najwyższego reprezentanta dalekiej Ojczyzny, przy rządzie brazylijskim. Dotychczas nie miało tej przyjemności zapewne dlatego, że jest dożyć odległe od kilku okolicznych stacyj.

Obecny Poseł p. Dr. Tadeusz Grabowski nie ulagił się przez szkół i okazuje, że koniecznie chciał zobaczyć to wielkie skupienie polskich kolonistów.

Po mroźnym poranku w słoneczny dzień św. Jana Chrzciciela zawiązał tu Pan Minister,

Ponieważ po deszczach drogi były popsute a wypadło jeszcze wstąpić do szkoły IV. Kolonji i na »Nort« nie dajmy się, że goście spóźnili się i przybyli dopiero po nabożeństwie odprawionem za Polskę i gdy się już mniej cierpliwa i obolała część narodu rozeszła do domów.

»Fogety« dają wreszcie znać o zbliżeniu się Gości; sztandar i chorągiewki zamajaczyły na górze, — to Junak, który w 50 koni wyskoczył naprzeciw Pana Ministra.

Przed bramą postawioną i umajoną staraniem p. Wład. Kasprzaka stanęły auta; wysiada P. Poseł Grabowski, p. Konsul Downarowicz, p. kapitan Blasi i p. Jeziorowski.

Starzy koloniści witają ich chlebem i solą. Przed szkołą parafjalną wita nadzwyczajnego

Gościa — Stowarzyszenie Dzieci Marii. Dzieci szkolne wykonują na scenie obszeray program na cześć P. Ministra: śpiewają, deklamują i odgrywają »Tajemnicę«.

W imieniu całej parafji, obejmującej, nie licząc Bractw i Stowarzyszeń religijnych, co 21 towarzystw i 15 szkół polskich, witał Ks. Proboszcz Piasecki.

P. Poseł w długim i pięknym przemówieniu zachęcał do kształcenia dzieci, zachowania tradycji do jedności, która buduje i utrzymuje w naszym narodzie: kościoły, szkoły, towarzystwa i prowadzi do wszechstronnego rozwoju. Zdjęto fotografię, a potem nastąpił bankiet, który wydała Kolonja, przez swoich najwięcej uświadomionych obywateli.

Po zakończeniu interesantów, Gości podejmował u siebie Ks. Proboszcz.

Wieczorem rozrywką był bal, urządzony na cześć Pana Ministra przez Tow. Św. Izidora.

Na drugi dzień odjechał P. Poseł konno, bo autem niebezpiecznie byłoby puszczać się w te okolice. Towarzyszyło Gościom kilku obywateli tutejszych do polskiej szkoły we Fluvio-polis, gdzie podejmowano ich także bardzo serdecznie, a nawet do portu w Fluvio-polis, gdzie oczekiwał statek, mający zabrać miłych Gości do S. Matheus.

Jeden z obecnych.

## W SÃO MATHEUS

(Dokończenie)

W południe składł Pan Minister wizytę w kamrce municypalnej, gdzie wita go przemową sędzia, Dr. Rio Apa.

Po południu znowu wizyta szkoły dwu-klasowej w gmachu Tow. im. Kaz. Pałaskiego.

Następnie, zwiedza p. Poseł biura, sklepy i magazyny firmy Leão Junior & Cia. a potem fabrykę herwy p. Tomaszka nieco oddalonej od miasta. Z powrotem wstępuje i ogląda szpital miejski polskich Sióstr Miłosierdzia i składa wizytę tymże Siostrom. Kolację spożywa w tym dniu na plebanji w otoczeniu zaproszonych władz miejscowych, a w towarzystwie o braterstwie narodów.

Dzień 25 również cały zajęty. Już z rana czekała przed hotelem nasi Junacy na pięknych strojonych koniach, by towarzyszyć P. Ministrowi aż na kolonję Iguassu i kol. Cachoeira, jak w mieście tak i tu mile witają. P. Poseła śpiewem i deklamacjami. Trzeba było niedługo wracać bo na godz. 5-tą zaproszono go na osobę do Tow. Pulaskiego na konferencję, którą wygłosił p. Konsul Downarowicz na tematy

współczesne, a po której wywiązała się krótka dyskusja. Nie można się było szeroko rozwinąć, bo w hotelu Braz. oczekali już na P. Ministra Brazylijanie, którzy chcieli bankietem uczcić Jego pobyt w Mateuszu. Przy szampanie p. Prefekt wzniósł toast na cześć dostojnego Gościa i stwierdził, że P. Minister naprawdę, zjednał sobie serca wszystkich mieszkańców tutejszej kolonji. Zaproszono następnie P. Posła na bal do klubu brazylijskiego »Ideal«, gdzie cała świta bawiła się do późnej godziny.

W niedzielę bierze P. Minister udział we Mszy św. a potem zwiedza Kółko Rolnicze i fotografuje się w gronie jego członków.

Po obiedzie wizyta 4 ro klasowej szkoły Sióstr, klubu brazyl. 1-o de Maio i szereg wizyt składanych osobom pr. walnym.

Wieczorem w sali Tow. Pułaskiego nastąpiło jeszcze jedno przyjęcie P. Ministra, a zarazem urzędowe pożegnanie. Ludzi zgromadziło się moc, tak Brazylijan jak i naszych. Kiedy P. Poseł zasiadł na swoim miejscu za śpiewano »Jeszcze Polska«, a p. Bojanowski w porwijących słowach przemówił do Zaenego

Gościa i witał go na Jego cześć.

Dalej mówi treściwie i pięknie p. Jan Domański, notariusz, po brazylijsku gloryfikując naszą Ojczyznę. Działwa szkolna z powagą i namaszczeniem odgrywa na scenie operę dzieciinną p. t.: »Baśń Świętojańska« pod kierunkiem swego nauczyciela, a potem znowu śpiewy chóru Junaka, który wykonuje szereg pieśni patriotycznych specjalnie dobranych do uroczystości.

P. Minister znowu przemawia i dzieli się wrażeniami, jakie wyniesie z naszej kolonji; po brazylijsku zaś dziękuje władzom tutejszym za tak miłe przyjęcie i za dobre współzycie ze swymi rodakami, które tutaj zauważył.

Raczenie się dobrmi rzeczami i zabawa taneczna były finałem tej uroczystości. 29 czerwca udaje się P. Minister na Agua Branke, by i te kolonję zaszczyścić swoją wizytą. Było w programie, by wracając z tejże kolonji wstąpić do szkoły, która istnieje w Tow. im. prez. Mościńskiego na Mateuszu Taquara, a należącej do Mateusza. Kiedy auto nadjechało z P. Ministrem i kamionjony pełne gości z miasta, zarząd tegoż Tow. poprosił swego gościa do sali przystrojonej i tu witali go przemawiając pp. Józef Balcerzak i St. Lewandowski. — Działwa szkolna ustawiona w szeregu odśpiewała hymny narodowe i dobitnie oddeklamowała odpowiednie wierszyki. P. Poseł w dłuższej przemowie przedstawił słuchaczom życie prez. Mościckiego i wskazał, że to ma być opatrnościowy dla Polski współczesnej.

Podziękował również p. nauczycielce Anielli Kęckiej za wzorowe prowadzenie działwy, której zachowaniem był zbudowany i żyzył Tow. dalszego rozwoju. (Miła i serdeczna atmosfera wytworzyła się między zebranymi do tego stopnia, że brano P. Ministra na ręce i w górę podnoszono; losamo uczyniono i z p. Konsulem, a także i p. kapłana Blasięgo poraz pierwszy to w życiu społako. — Potężono jeszcze trochę, ale znowu musiał P. Poseł wracać do Mat.), bo klub brazylijski »S. Matheus« na wieść zaprosił P. Min. i elitę miejscową na zabawę poegnalną. Sala przybrana była we flagi polskiej brazylijskie, ożywienie wielkie. W chwili, gdy P. Minister ukazał się zebranym, oklaskom nie było końca; puszczono się w tany, a do Poloneza stanęło par 40 ci. Przy herbatce znowu mowy i znowu P. Poseł musi przemawiać i dziękować za tak miłe przyjęcie. Jakiś ciekawy rachmistrz twierdzi, że P. Minister przemawiał co 15 razy w Mateuszu tak po polsku, jak i po brazylijsku.

Cichażem w nocy 30 czerwca stankiem »Sera« wyjechał ten wielki Gość do Portu Amazonas i dalej do Kurytyby. — Reálnym skutkiem tej wizyty P. Ministra Grabowskiego w Mateuszu będzie na przyszłość wyłożona praca ze strony tutejszej Polonji dla

dalekiej Ojczyzny i założenie (ow. polsko - brazylijskiego, którą myśl podał P. Poseł, a którą realizować będzie się starała grupa osób z inteligencją tak polskiej jak i brazylijskiej.

Tak to szlachta - herwowa - przyjmowała w Mateuszu przedstawiciela Rzplitej Polskiej w Brazylii, P. Tadeusza Grabowskiego. Obserwator

### WIADOMOŚCI Z POLSKI I O POLSCE

#### Ks. Michalski rektorem Uniwersytetu Jagiellońskiego

Rektorem najstarszej i najwyższej Uczelni polskiej, Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie został wybrany Ksiądz prof. Konstanty Michalski, kapłan ze Zgromadzenia Księży Misjonarzy.

Ks. Dr. Konstanty Michalski jest jednym z najślawniejszych profesorów filozofji w całym świecie.

Wiadomość o wyniesieniu do najwyższej godności naukowej

stanowiska. Ks. prof. Michalskiego cieszy zapewne sporą liczbą jego uczniów, których nie brak nawet w Brazylii, albowiem wszyscy młodzi księża w Brazylii ze Zgromadzenia Księży Misjonarzy byli uczniami obecnego Rektora Ks. Michalskiego.

Z dalekiej Brazylii przesyłają oni swemu Kochanemu Profesorowi najserdeczniejsze życzenia z okazji tak wysokiego stanowiska.

#### STOLICA APOSTOLSKA POWIERZA KARDYNAŁOWI PRYMASOWI OPIEKĘ NAD WSZYSTKIMI EMIGRANTAMI POLSKIMI

Kardynał Prymas Hlond otrzymał od papieskiego sekretarza stanu, kardynała Pacelli'ego, list, w którym Stolica Apostolska powierza Prymasowi

kierownictwo i opiekę nad emigrantami polskimi we wszystkich krajach świata.

#### RZĄD POLSKI OSZCZĘDZA

Rada Ministrów opracowała szereg dekrétów zmierzających do utrzymania równowagi budżetu. Między innymi z dniem 1-go lipca cofnięty zostanie spe

cialny dodatek do pensji urzędników na czem skarb państwa oszczędzi 55 milionów złotych w roku.

#### GRUPIE ZABOBONY NA WSI LITEWSKIEJ

Warszawskie dzienniki donoszą o strasznym wypadku, jaki zaszedł w pewnej wsi litewskiej na tle zabobonu.

rozszła się pogłoska, że jest w tem coś złego.

W miejscowości litewskiej Alonska, niedaleko od granicy polskiej, pewna kobieta powiła dziecko, które swoim szybkim wzrostem zadziwiło całe otoczenie.

Rada w radę i rodzice postanowili zasięgnąć rady u wróżki, czy lepiej powiedzmy, wiedźmy.

Po 15 dniach od urodzenia, dziecko to było tak silne, że samo utrzymywało się w pozycji siedzącej i wykonywało takie ruchy, jakby miało co najmniej rok życia; wszystko to wprowadzało rodziców i otoczenie w wielkie zdziwienie a nawet

Wypędzenie złego ducha przez zabobonne kobiety skończyło się na uduszeniu dziecka, za pomocą jakiegoś wróżbiarskiego »różańca«.

#### WSPÓŁPRACA POLSKI I CZECHOSŁOWACJI

W ostatnich dniach powołane zostały do życia jednocześnie w Warszawie i Pradze Komitety Współpracy Gospodarczej, złożone z przedstawicieli czolowych instytucyj gospodarczych, reprezentujących sfery przemysłowe, handlowe, finansowe i rolnicze.

O zbrodni dowiedziała się policja dopiero w dwa tygodnie później.

Celem Komitetów tych jest rozpoczęcie planowej współpracy nad rozwojem i pogłębieniem wzajemnych stosunków gospodarczych. Komitety zamierzają starać się o osiągnięcie bezpośredniego porozumienia go spodarczych czynników w kwestiach dotyczących polsko-czesko-słowackich stosunków gospodarczych i w tym celu będą starały się uzgodnić rozwojowe tendencje w wymianie towarów między obydwoma kra-

jami, tudzież opracować projekty zmierzające do racjonalizacji tych stosunków. Mają one zbierać materiały co do wszelkich nierozstrzygniętych spornych spraw postulatów i niedomagań w zakresie polityki handlowej, transportu, finansów i t. d.

## Z Brazylii

#### OKÓLNIK MINISTRA PUBLICZNEGO NAUCZANIA

Minister Francisco Campos zesał do interwentorów okólnik, z poleceniem by nadesłali odpowiedzi na następujące pytania: 1) Jaka jest w ogólnych zarysach, organizacja początkowego nauczania w Stanie? 2) Jakież są



# Szan. Rolnicy!

ZAWIADAMIAMY SZANOWNYCH ROLNIKÓW I NASZYCH ODBIORCÓW, ŻE POSIADAMY OGROMNY SKŁAD

## Nawozów sztucznych Krajowych i Zagranicznych

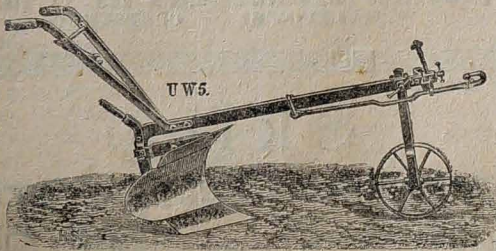
POLECANY NAJLEPSZE NAWOZY. KTÓRE JUŻ DAŁY ZNAKOMITE WYNIKI

Renania - Fosfat Saletra Chilijska,  
Mączka z Kości marki „PARANA”

MĄCZKA Z KOŚCI SUROWEJ  
SPECJALNE MIESZANINY DO WSZELKIEJ UPRAWY  
ŻADAJCIE I ZWRACAJCIE SIĘ DO NAS O CENNIKI.

## Fabryka Nawozów „Paraná” Albano Boutin & Cia.

Rua Boulevard Capanema N. 155  
TELEFON 226 - Caixa Postal N 332. CUBITYBA, PARANA



PLUGI JAK WSZELKIE NARZĘDZIA ROLNICZE SPRZEDAJE PO GENACH BARDZO DOGODNYCH.

**CASA METAL, José Hauer Junior**  
CUBITYBA - Rua 15 de Novembro 226 - Caixa postal 140

Przedsiębiorcy i Kupcy ogłaszają się w „LUDZIE”

## Polski Hotel i Restauracja „BRASIL”

W pobliżu dworca kolejowego.  
W tem elegancko urządzonej Hotelu przyjmują pensjonarzy i po droższych, obliczając mieszkanie i wikt po cenach umiarkowanych.

Bar i Restauracja Brasil otwarta w dzień i w nocy z obsługą dla wygody gości. Wanny i prysznic. Obiady ciepłe i zimne oraz kolacje o każdej porze z ikąskami. Zawsze prawdziwe szorstko iograndeuskie. — Wszelkie napoje nacjonalne i zagraniczne. — Zawsze świeży szops.

Właściciel: LEOPOLD RAYNAK  
Rua Mar. Floriano Peixoto 722  
Curityba - Parana - Brasil

## „HOTEL POLSKI” w KURYTYBIE

przy ulicy Saldanha Marinho 116  
róg Visconde Rio Branco

W tym to hotelu mogą mieć goście wygodne pomieszczenie stałe, lub na czas krótki po cenach bardzo niskich. Kuchnia wyborna. — Obsługa uprzejma.

Dostarcza się obiady [do domów.

## Empreza de Pesca A. Oceania

Główny skład w Paranaagu. —  
Filja Rua Emano Pereira 45 —  
i Travessa Marumby 156  
Telefon 57.

Jest to pierwsze przedsiębiorstwo w Paranie. Sprzedajemy ryby w różnych gatunkach i ilościach bardzo tanio, gdyż posiadamy własne rybołówstwo świetnie zorganizowane. Konserwujemy ryby. Wyrabiamy lód dla zakonserwowania ryb. Dostarczamy na zamówienie do domów tak w dzień jak i wieczorem.

Nasz skład jest otwarty w czasie obiady, aby mogli zakupywać i ci którzy późno przyjeżdżają do miasta.

## ADWOKACI

Dr. J. Berquo F. Coelho  
Dr. Jan Grabski  
Rua 15 de Novembro 413. —  
1-ro andar - sala 7  
CUBITYBA - Paraná - Brasil

# ROLNICY!

Chcecie siać?

TO MUSICIE KONIECZNIE NAWOZIĆ ZIEMIĘ  
Sztuczniemi Nawozami.

Nie używajcie żadnych nawozów. Powinności kupować NAWOZY SZTUCZNE w firmie polskiej znanej tu dobrze w mieście

## ARMAZEM ROQUE

ROCHA PIEKARZA i TOMASZA KUBISA  
Praça Coronel Eneas Nr. 30

róg RUA SAO FRANCISCO 57 obok Egreja da Ordem.

Firma ta posiada dobre NAWOZY SZTUCZNE, gdyż jak Polacy do nas, dali nawozy te w wyniku roku bardzo dobre wyniki. Kto jeszcze nie przekonał się o wynikach Nawozów Sztucznych, niechże spróbuje je używać na swojej roli a z pewnością będzie zadowolony.

## „Chargeurs Reunis” i „Sud Atlantique”

KOMPANJA OKRETOWA PODEJMUJE SIĘ SPRZEDAŻY BILETÓW BEZPOŚREDNIO DO KAŻDEGO MIASTA W POLSCE i odwrotnie bilety chatała z Polski do Brazylii.

JEDNOLITA TRZECIA KLASA.

Stała bezpośrednia komunikacja z polskiego portu Gdynia z Brazylią i Argentyną.

Doskonała organizacja przy sprrowadzaniu rodzin ze wszystkich miast Europy Centralnej a szczególnie z POLSKI.

Informacje w języku polskim i brazylijskim udziela

P. TEOFIL G. VIDAL  
Curityba -- Rua 15 de Novembro 605  
Paraná

ZNAWOY PIWA WOLA DZIS PIĆ NOWE, SŁYNNE JASNE  
Z WSPANIAŁEJ FERMENTACJI TAK ZWANE PIWO

## C O R Ó A

które ma dobry smak i kosztuje tylko tuzin flaszek 110000.  
Piwo dostarcza się do domu.

Adres: CERVEJARIA - CURUZEIRO - Telefon 781 i 296

## Smutki i radości kolonisty

Co u nas słyhać? Jak stoi herwa? Przyjęcie P. Posła w Agua Branca

São João do Triunpho 5 lipca 1931.  
Miło mi donieść, Szan. Czytelnikom „Ludu”, że w naszych okolicach zaczynają się ludzie interesować oraz więcej czytelnictwem tytko, że ogólna bieda nie każdemu pozwala wydawać pieniądze na gazetę czy książkę. Ale każdy chętnie czyta, gdy dostanie do ręki gazetę i mówi, że jak lepsze czasy przyjdą zaraz sobie „Lud” zaprenumeruje.

A tymczasem, każdy pociesza się nadzieją dobrego zbioru herwa maty, ale cóż, kiedy ustawnie pada deszcz i nietylko nie można zacząć „safir” herbaty, ale nawet niektórzy jeszcze kukurydzy nie posprząfali.

Drogi w całej okolicy od ciągłych deszczów rozmokły i są miejscami nie do przebycia.

Najwięcej kłopotom dolega to, że produkty rolne spadły do minimum, a inne rzeczy, które musi kupić mocno podrożały; za herwa matę za arabę placą w S. Matheus 6\$ a tu w Triunpho tylko 5\$, natomiast wendziści, tak jak za czasów wojny światowej tak i teraz, chcą wszystko drogo sprzedawać. Jest tu jeden „armazynista”, który sprzedaje jedną szpulkę nici po 800 rejsów; litr ryżu najgorszego gdzieś gdzie dostanie za 600 rejsów, a ten sam „armazynista” sprzedaj ryż z gorszego gatunku po mila za kilo.

Wielu gospodarzy, nie popłakło jeszcze ludziom za przeszło roczne roboty. Dużo ludzi mówi, że już się nie poprawi przed

końcem świata, bo to stulecie ma już być ostatnie — tak mówią.

To nasze szare codzienne życie przerwał przyjazd P. Ministra Grabowskiego z p. Konsulem Downarowiczem, kap. Blasi i p. Jeziarowskim. Przybył p. Poseł nie do Triunpho, lecz na Agua Branca, dokąd też wysłaliśmy z Triunpho delegację z naszego Towarzystwa, bo choć pana Posła zaprosiliśmy na naszą kolonję, to jednak odpowiedział nam uprzejmie, że przybyć do Triunpho nie będzie mógł z powodu braku czasu i zióch dróg.

Kolonja Agua Branca bardzo serdecznie powitała pana Posła. W imieniu całej kolonji przemawiał ksiądz proboszcz Jan Zymunt, w imieniu Kółka Rolniczego mówił p. Kazimierz Kasprzak. Następnie powitał p. Ministra „Junacy” w lokalu ciarowanym im przez p. Władystawa Olszewskiego. Także i nasza delegacja z Triunpho witała P. Posła. Po Mszy św. na której był obecny i Pan Poseł i jego towarzysze, udano się do szkoły Sióstr Rodziny Marii. Dzieci śpiewały i deklamowały by uczcić Gościa, za co otrzymały dużo dobrych cukierków.

P. Poseł przemawiał najpierw do młodzieży, a później do ich rodziców zachęcając ich do kształcenia dzieci, do organizowania się. Przemówienie P. Posła było tak szczerze i serdeczne że u wielu osób pokazały się łzy w oczach. Dziękował dalej p. Minister za prace i trudy Księdzu

Proboszczowi i Siostram nauczycielkom.

Następnie, na pamiętkę wykonano zdjęcie fotograficzne. Naraz zajeżdża przed kościół autobus a z niego wysiadają Ks. proboszcz Porzycki, pp. Skalski, Gardoliński, Domański i wielu in-

## Z LARANJEIRAS W GŁĘBOKICH LASACH. — CO MAMY. — OBCHÓD NARODOWY. — POLSCY RZEMIEŚLNICY. — CZEGO NAM BRAK. — FIŻON TANI A SÓL-DROGA.

My, mieszkańcy Laranjeiras posiadamy nieco wiadomości dla orientacji tym, którzy się interesują naszą kolonją.

Kolonja Laranjeiras znajduje się 20 mil za Guarapuawą nad drogą, która prowadzi do Foz de Iguassu.

Przydnych Polaków jest 36 rodzin; są to ludzie spokojni i pracowici.

Mamy kościółek stary do którego dojeżdżają księża z Guarapuawy; duch pobożności jest utrzymany.

Obecnie chwala Panu Bogu, zajęliśmy się budową nowego kościoła wielkiego i pięknego, tylko że budowa idzie mocno ospale; mamy jednak nadzieję, że w niedługim czasie będzie on ukończony. Szkoła jest czteroklasowa brazylijska, polskiej niema.

W dniu 1-go Maja obchodzono tu dzień pracy. Pierwszy raz zobaczyli mieszkańcy z Laranjeiras sztandar polski z Orłem Białym.

Zebrań odbyło się przed kościołem zagał go obywatel Lorenz Stadykowski  
Chór odśpiewał pieśń:  
„Serdeczna Matko” i zpieśnią na ustach wstąpiono do kościoła, gdzie odśpiewano kilka pieśni

Przyszli oni by zabrać Dostojnych Gości do siebie do S. Matheus

Nastąpiły serdeczne pożegnania i odjazd.

Nam zaś pozostanie długo w pamięci miły pobyt Dostojnych Gości. Obserwator.

Żyć nam wiecznie, Polsko nasza; po krótkiej modlitwie utworzył się pochód kołorem przewodniczyli pp: Kazimierz Sępniak i Michał Bartoszek, na placu przed związkiem odśpiewano hymn polski i kilka pieśni patriotycznych i świątecznych.

Wieczorem urządzono zabawę na której około północy była licytacja „królowej balu” co o kropnie zainteresowało i ubawiło inteligencję Laranjerską.

Cały obchód i zabawa przyniosła śliczny dochód.

Za udział w obchodzie „dnia pracy” Związek składa wszystkim serdeczne dzięki tak Polakom jak i Brazylijanom.

Szkoda tylko, że nie wszyscy brali udział w obchodzie, a nawet niektórzy koloniści z nieufnością odnoszą się do Związku naszego.

Dalej, podaję do wiadomości, że okręg Laranjeiras liczy blisko 5000 ludzi; są też cztery warszaty kowalskie, 1 mechaniczny, 2 szewskie i krawiecki, brak zaś stolarskiego, 2 warszaty są rymarskie; jest trzeci warsztat rymarsko-szewski ale nie fachowy.

Ocieśli zaś jest za dużo. Mamy też dwa tartaki obydwa dobrze prosperujące. Co jest

brak, to dobrego kupca polaka.

Kupców brazylijskich jest czterech ale ci produktów rolnych wcale nie kupują, tylko tyle co na swoje potrzeby, zaś swój towar sprzedają okropnie drogo bo u niektórych w obecnym czasie sól dochodzi do 170000 za kwartę a liche wino do 30500 w górę za smalec placą bardzo tanio bo za 1 kg. 20000 i to „a troco”; kukurydza 40500 za kalger, a fasolę wcale nie pająta.

Laranjeiras dnia 28-6-1931.

Zarząd Związku.

Wesoły kącik.

WYJAŚNIŁ.  
Obywstęł z miasta przypatruje się na wsi, jak krowy przez dłuższy czas stoja w rzeco. Pyta więc ohytop:

— Gospodarzu, czemu te krowy stoja tyle czasu w wodzie?  
— A żeby im mleko nie skwaśniało na taki gorący.

PRZECHORZY MAŁŻONK-ZEBRAK.

— Choć grosik, panie dobrodzieju, nie mam za co pochować swej żony!

— A ty kłamco obrzydliwy! Bracie jeszcze wosera widziałem twą żonę zupełnie zdrową.

— Ano wprawdzie była, a przecie, proszę dobrodzieja, każdy człowiek powinien myśleć o przyszłości. To i ja też już teraz zbieram na jej grób...

BEZPIECZNA KOLEJ.

— Mamy najbezpieczniejszą koleję na świecie. Zderzenie wogóle na tej linii jest niemożliwe.

— W jaki sposób zdobyliście ten rekord?

— Mamy tylko jeden posiad.

— Kapral! — Dlaczego szablę jest krzywa?

Rekrut: — Bo gdyby była prosta nie mogliaby wleźć do pochwy

# SZANOWNI ROLNICY!

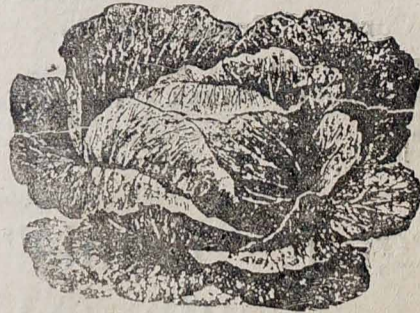
Posiadam w PIRAQUARA, w stanie Paraná, niedaleko od Kurytyby

## 150 ALKIERÓW

bardzo dobrej ziemi do uprawy tak zwanej 'matia virgem', którą sprzedam tanio w każdej ilości na spłaty i na bardzo dobrych warunkach. Informacji udziela właściciel:

**José Andrade Vieira**

Rua Marechal Deodoro nr. 49, Kurytyba (w składzie) lub JÓZEF DOMAŃSKI.



**SKŁAD NASION I JARZYN w składzie SE MENTEIRA**  
Travessa Oliveira Belle Nr 33  
**A. H. & Cia**  
Wyrabia bukiety i wianki rysunki do ogrodów i parków. Nasiona świeże i gwarantowane; wysyłamy pocztą i koleją na całą Brazylię. — Ceny niskie

# Farby BAYER

są najlepsze do farbowania wszelkich materiałów

**CARLOS LUHM** — Rua Riachuelo 161 — CURITYBA



leczy reumatyzm, bóle pleców, bóle zębów, uszu, nerwicy, kolki świeże rany i t. p.  
Lekarska tego zazywa się przez nacieranie.  
Jest do nabycia we wszystkich aptekach.

Nowo otwarty  
**PENSIJONAT**  
Kuchnia Polska, wygodne pokoje, ceny przystępne  
**Rua Conselheiro Barradas 104**  
Curityba

**SPRZEDA SIĘ PLACE** ogrodzone w różnej objętości w miejscowości Juveve obok Country Club i Villa dos Funcionarios. Światło, woda, kanalizacja, tramwaj na miejscu. Informacji udziela się przy **Rua 13 de Maio 108**

**APTEKA HUMANITARIA — DROGARIA**  
Rua Dr. Trajano Reis N 3 — CURITYBA  
Wszelki wybór lekarstw i preparatów krajowych i zagranicznych po cenach niskich.  
Recepty, lekarstwa zamykają się prędko i sumienie

**SKŁAD MEBLI**  
Firma:  
**JAKÓB KOZIEN**  
RUA SÃO FRANCISCO 64

Sprzedaje się meble: szafy, krzesła, łóżka, kołyski, stoły, kredensy szafy, kuchenne, sofy, kanapki i t. p. powyżej wspomniane sprzęty wrkonuje się na zamówienie. Ceny są bardzo niskie

Słynne lekarstwo  
**HAEMATOGEN**  
D-RA HOMMELA



**HAEMATOGEN Dra Hommela** działa ze skutkiem

rozpowszechnione po całym świecie już od 85 lat działa znakomicie przeciw: Anemii, Sklerozie, Szczołom, Malarji, Neurastenji, grypie, febrze, zapaleniu płuc, szkarlatynie, odrze, chorom kobiecym, skrofotom, astenji, i t. d.

# Bank Francusko - Włoski dla Południowej Ameryki

Ulica 15 de Novembro — Róg 1-ro de Março  
Curityba

**KAPITAŁ ZREALIZOWANY Frs. 100 MILJONÓW**  
**FUNDUSZ REZERWOWY Frs. 137 MILJONÓW**

33 Filje w Brazylii, Francji, Argentynie, Urugwaju, Chile i Kolumbji. Korespondent oficjalny Skarbów francuskiego i włoskiego.

Złatwia wszelkie operacje Bankowe na najlepszych warunkach.

Podejmuje się przesyłek pieniężnych do Polski w złotych i w każdej innej walucie za pośrednictwem następujących banków:

**Bank Handlowy w Warszawie, Warszawa.**

Filje: Baranowice, Będzin, Brześć n/ Bugiem, Częstochowa, Kalisz, Katowice, Kowel, Kraków, Łódź, Lublin, Lwów, Płock, Poznań, Radom, Równe, Sosnowiec, Wilno i Włocławek i korespondenci we wszystkich miastach polskich.

**Bank Francusko - Polski, Paryż**

Filje: Częstochowa, Gdańsk, Katowice, Łódź, Poznań i Warszawa.

## NAWÓZ WAPIENNY

# „Jacaré”

JEST OSTATNIM SŁOWEM W NAWOŻENIU ROLI  
JEST DOBRYM, GDYŻ JEST CZYSTYM  
Nawóz ten używany już od dwóch lat z zupełnym powodzeniem!

Nadaje się specjalnie pod pszenicę, żyto i inne zboża. Może być zastosowany do jakiegokolwiek ziemi, szczególnie zaś do gliniastej lub piaszczystej. Posiadamy również wyroby paszy kostnej dla kur.

**FABRYKA: Rua Silva Jardim N. 139 — w głębi**  
**TELEFON 64 — CURITYBA**

## Sklep

# Artykułów Spożywczych

**Rocha Piekarza, Spółka Tomasz Kubis**

Kupujemy i sprzedajemy wszelkie produkty krajowe. — Posiadamy świeże towary spożywcze oraz napoje krajowe zagraniczne.

**SPRZEDAJEMY NAJLEPSZE**

# Nawozy Sztuczne i Makę Kostną

**PRAÇA CORONEL ENEAS 30, RÓG SÃO FRANCISCO — CURITYBA**

### Dział rolniczy

## Hodowla jedwabników

### Rozdział I. PLANTACJA MORWY.

**Odmiany.** Jest kilka odmian morwy, służącej do hodowli jedwabników. Morwa biała, morwa czarna, chińska, Filipina i t. d.

Największe znaczenie dla hodowli jedwabników w Brazylii ma morwa biała, o gniu białym, do której należy, lub od niej pochodzi, większość odmian morwy, rosnącej na ziemi brazylijskiej. Morwa biała ma liść gładki i mały. Jest ona dwuliściowa, to znaczy, że posiada drzewko o kwiatach męskich, żeńskich, lub też mieszanych. Dlatego nadmieniamy o tem, że ma to duże znaczenie w plantacji. Drzewo, posiadające tylko kwiaty męskie, nie daje owoców, dlatego też, o ile możności, sztibry (sztibary) z nich powinny być brane do zakładania plantacji. Drzewka o kwiatach żeńskich owocują bardzo silnie, gdy się ich nie tnie, owocowanie tak ostabia drzewko, że liście zanikają prawie zupełnie.

**Klimat.** Pod względem klimatu morwa nie jest wymagająca. Rośnie w krajach o klimacie umiarkowanym jak i gorącym. Duże mrozy szkodzą jej. Klimat całej Brazylii nadaje się doskonale do plantacji. Przymrozki nie mogą jej bardzo zaszkodzić, mogą tylko zniszczyć liście i młode, niezdrzewniałe gałązki, drzewku samemu jednak nie szkodzi, opóźniają tylko wegetację, a co za tem łączy, rozpoczęcie okresu hodowlanego. Silne wiatry morwie szkodzą, to też niewskazaniem jest plantować je na szczytach pagórków. Lepiej zakładać plantację na terenach równych.

**Ziemia.** Pod względem jakości gleby morwa nie jest rosliną wymagającą. Rośnie prawie na każdej ziemi. Chcąc jednak otrzymać dobrą wydajność liści, trzeba pod plantację wybrać ziemię dobrą, o jaknajgłębszej warstwie urodzajnej i dużej ilości próchnicy. Dobrze jest pod plantację brać ziemię, która już dłuższy czas jest w uprawie,

gdyż na ziemiach zwięzłych o twardym podglebiu, co się często spotyka w Brazylii, morwa rośnie źle. Z tego też powodu wskazane jest kopanie dużych dołów i podprawianie ich nawozem do sadzenia morwy. Wody zaskórnej morwa nie znosi. Trzeba więc wybierać ziemię przepuszczalną lub pół-przepuszczalną. Na osuszonych bsgnach morwa rośnie doskonale.

**Rozmnażanie morwy.** Rozmnażanie morwy może się odbywać przez sztibrowanie, sianie lub szczypanie. (Sztibrowanie jest to karmienie zdrewniałej lub niezdrzewniałej gałązki, posiadającej pewną nośność oczek). Dla hodowcy praktyka najważniejsze znaczenie ma sztibrowanie morwy. Sianie ma tę niedogodność, że na plantację trzeba czekać zbyt długo. Szczypanie ma znaczenie wtedy, gdy wypróbować chcemy jakąś nową odmianę, a mamy mało nowej morwy do dyspozycji. Zajmiemy się więc tylko sztibrowaniem. Sztibry przyjmują się z wielką łatwością, niezależnie od tego, czy to będą niezdrzewniałe zielone gałązki, czy też zdrewniałe zupełnie. Czas sadzenia najlepszy jest w okresie, gdy morwa nie ruszyła jeszcze, to jest w sierpniu, wrześniu, choć nawet w pełnym okresie wegetacji sztibry przyjmują się dobrze.

Jeśli do sztibrowania używa się ziemi, wyrobionej i sztibruje się w szkółkach, do 100% sztibrowów przyjmuje się.

**Sztibry zdrowniałe.** Do sztibrowania temi sadzonkami używa się gałązek rocznych, o grubości palca. Sztibry powinny być wybierane starannie, z drzew zdrowych, silnych i produkujących najwięcej liści. Jak to było zaznaczone wyżej, powinno się wybierać drzewka męskie, to jest drzewa, które nie owocują, albo owocują mało. Drzewa żeńskie owocują bardzo silnie i, niecięte, przez 2 lata, nie dają żadnych liści i prawie tylko owoc. Gałązki, zaatakowane przez szczypaniki, jak mszyce i robaki, nie na-

leży używać, niechoć roznosi chorób. Sztibrowanie mieć 20—30 cm. długości i posiadać 4—5 oczek. Ciąg nożem ostrym, aby nie kaleczyć kory. Cięcie dolne powinno być tuż pod oczkiem pozłomem. Cięcie górne należy robić zaraz nad 5-tym oczkiem ukończone. Czas sadzenia najlepszy jest w sierpniu, wrześniu, gdy już nie ma obawy przymrozków, które mogłyby zniszczyć młode pędy.

**Sztibry niezdrzewniałe, z gałązek zielonych.** Czas sadzenia jest w okresie pełnej wegetacji, t. j. w grudniu, styczniu. Sztibry te mniej są jednak szlecone na plantację. Używa się wierzchołków gałązek zielonych, posiadających 4—5-ciu oczek, gałązki muszą być zupełnie ogolone z liści.

**Szkółki.** Chociaż sztibry, posadzone odradu na plantację, przyjmują się łatwo, to z wielu względów wskazaniem jest bardzo zakładanie najpierw szkółek. Chcąc mieć dobre zyski, trzeba plantację morwy założyć starannie. Doświadczenia wykazały, że 1 ha morwy, założonej dobrze, i starannie, daje tyle samo liści, co 5 ha, założonej źle. Prawda, że staranne założenie plantacji kosztuje na oko więcej, lecz czyż nie lepiej jest postąpić jak wyżej, rezultat co do ilości liści będzie ten sam, a koszt w doglądaniu plantacji 5 razy mniejsze i ziemi mniej zajmie. Stroną dodatnią jest jeszcze to, że przez pierwsze 3-4 lata niepotrzeba pleć dużej plantacji, a małą szkółkę. Ochrona przed mrówkami drzewek małych, a temsamem bardzo wrażliwych, na małej przestrzeni jest o wiele łatwiejsza. Niema pójaciej kłopotu z rozsadzaniem sztibrowów, gdyż sadzonki przyjmują się lepiej. Wszystko więc zatem przemawia, że najpierw szkółka, a później plantacja. Mogą być wypadki, że na ziemiach, wyjątkowo urodzajnych, o pulchnym podglebiu, w miejscach, gdzie nie ma mrówek, ziemia nie jest zahwaszczona, można sadzić sztibry wprost na plantację, nie kopając dołu, ale wapiąc, czy się te wszystkie warunki znajdują u kogo w Brazylii. Szkółka powinna być założona starannie, na ziemi czystej, i dobrej, jaknajdalej od ziemi nieuprawianej. Wynawóz też trzeba szkółkę

dobrze przegnilym nawozem. Ziemia powinna być uprawiona do głębokości 30—40 cm. Zakładać szkółkę trzeba w pobliżu wody, żeby w razie suszy można ją podlać. Grządki robić się szerokie na 1 mtr. do 1,50 mtr. Odstęp między sztibrami 10 cm. w liniach i 40 cm. między liniami. Sztibry sadzi się, robiąc przy pomocy grubego kijka otwory w ziemi, lub też o wiele lepiej, kopiąc szpadłem rowek podług sznura z jedną ścianką ukośną. W

rowek ten wstawia się trochę ukośnicę sztibry, zasypuje ziemią i lekko ugriata nogą. Zakopuje się sztibry w ten sposób, żeby tylko jedno, najwyżej dwa oczka wystawały nad ziemię. Zaraz po posadzeniu należy szkółkę dobrze podlać. Dobrze też jest grządki przykryć cienką warstwą liści, lub zeschłej trawy w celu zapobiegnięcia zschodaniu się ziemi i rozwojowi chwastów.  
G. d. n.

## Niemily wypadek pewnego adwokata

Słynne berlińskie więzienie śledcze w Moabitce połączone jest z pomocą korytarza podziemnego z gmachem sądowym.

To podziemne przejście służy do przeprowadzania więźniów na sprawę i z powrotem. Niekiedy, jednak, używają go też i adwokaci.

Znany berliński adwokat p. Stein przypomniał sobie natychmiast po procesie, że ma coś do zakomunikowania swemu klientowi; nie namyślając się wiele, pośpieszył podziemnym korytarzem do więzienia. Tymczasem, gdy tylko zapuścił się w owe podziemia, dyżurny urzędnik zamknął drzwi prowadzące do gmachu sądowego, gdyż nadeszła przepisowa godzina 0-ta.

Adwokat doszedłszy do więzienia, zwrócił się do strażnika, by ten zaprowadził go do jego klienta.

Strażnik zażądał przepustki; adwokat wrócił po przepustkę do sądu, ale tu zastał drzwi zamknięte i mimo nasarżyczego pukania, nie otwierano mu.

Zaczął więc błądzić po podziemnych korytarzach, szukając jakiegokolwiek wyjścia.

Wreszcie dostał się do piwnicy. Ale i ta oddzielona była od świata żelaznymi sztabami. Zrozpaczony adwokat już sądził, że wypadnie mu cała noc przepędzić w podziemiach i że jedyną pościelą będzie mu togi adwokacka, której nie zdążył zdjąć, gdy nagle... Nagle, u wylotu korytarza zobaczył dwa urzędników więziennych.

Uradowany zaczął biec ku nim co sił. Ale już i oni go zobaczyli i szli mu naprzeciw.

— Paawie! — zawołał z ulgą.

Jestem adwokat Stein. Wypuście mnie z tego labiryntu!

Urzędnicy spojrzeli po sobie ze znaczącymi uśmiechami.

— Każdy może powiedzieć, że jest adwokatem, — powiedział wreszcie jeden z nich brutalnie.

Adwokat odpowiedział im szybko swoją historję.

— Znamy, znamy tę historję — odpowiedzieli mu urzędnicy. — Pańskie papiery?

— Zostawiłem je w gmachu sądowym.

Urzędnicy roześmiali się, a jeden z nich powiedział tagodnie.

— A teraz, radzę po przyjaciel-sku, — niech pan się lepiej odwasu przyzna i powie nam, w jakiej cell zamknął pan prawdziwego adwokata którego śledził pan te łogi.

Przebieg odradu wiadał, że to nie pańska togi. Nie, moji kołbany, nas się nie nabiera na taki kawał.

To mówiąc, dozorca wiedł adwokata do celi, w której z pewnością spędziłby noc, gdyby nie... Nie spodziewany, przypadek pomoca.

Pewien strażnik, który napotkał na korytarzu niezwykłą eskortę, poznał w więźniu adwokata Steina. Przypada się skończyła.

## Nowy Wielki Słownik POLSKO - PORTUGAŁSKI

(tom II)

opracowany przez ks. Józefa J. Górala, proboszcza w Aranches, jest już ukończony, liczy 800 stron, jest preto znacznie obszerniejszy od tomu I-go. Wydrukowany na pięknym papierze, w silnej oprawie kosztuje 20\$. A przes. 10\$ Zamówienia przyjmuje „OSWIATA”, Curityba — Caixa postal 155.